

UTJECAJ NA JAVNE POLITIKE

HSUIR

LEKE SOKOLAJ

- Najjednostavnije se javne politike mogu odrediti kao sve ono što vlast, odnosno vlada odlučiti učiniti ili ne učiniti. Javne su politike dakle različite intervencije države za postizanje javno definiranih ciljeva na određene načine.
- Akteri javnih politika su pojedinci, skupine (formalne ili neformalne) ili organizacije koje na temelju svojih formalnih nadležnosti, ali i interesa i vrijednosti, sudjeluju u procesu stvaranja javnih politika, odnosno teže utjecati na oblikovanje i implementaciju rješenja javnih problema. **Tri su osnovna izvora moći** neformalnih, nedržavnih aktera koji im olakšavaju mogućnost sudjelovanja.
- **Prvi je broj članova organizacije**, odnosno broj građana koji predstavljaju. Donositeljima odluka najčešće je posebno važno koliko je potencijalnih i aktivnih birača u njihovu članstvu.
- **Drugo, važno je kojim resursima neformalni akter raspolaže.** Posebice se to odnosi na financijski, ali i na ljudski kapital (kojim informacijama i ekspertizom raspolaže).
- Treći izvor moći neformalnih aktera i ciljnih skupina javnih politika jest njihova **sposobnost i spremnost na mobilizaciju i političko djelovanje povrh glasovanja.**

Neformalni akteri, često nazivaju i zainteresiranim akterima ili dionicima, što je prijevod engleskog termina stakeholders, koji se odnosi na one aktere koji u procesu sudjeluju stoga što (vjeruju da) imaju određeni „udio“ ili „ulog“, interes u određenom problemu (hold a stake in), a ne zato što su obvezni to učiniti.

- **Ciljna skupina** ona je skupina građana čije je blagostanje pod utjecajem neke javne politike, odnosno oni za čiju se dobrobit i probitak neka javna politika kreira. Ciljne skupine mogu biti različitih veličina, od malog udjela u stanovništvu (primjer čini politika prema braniteljima), velikih dijelova populacije (primjerice kod politike prema osobama s invaliditetom), do ciljnih skupina koje obuhvaćaju cijelo stanovništvo neke zemlje (kao kod, primjerice, politike nacionalne sigurnosti ili politike zaštite okoliša).

- **Javnopolitički ciljevi formalna su očitovanja o poželjnoj budućnosti**, a kojima se deklarira što će vlast u određenom području djelovanja učiniti i što planira postići. To je najopćenitija razina ciljeva i njima se naznačuju temeljne svrhe i opće namjere neke politike. **Zatim se, na nižoj razini općenitosti, dugoročni ciljevi sastoje od niza operativnih ciljeva (objectives)**, čije se ostvarenje može mjeriti u zadanome vremenskom roku.
- **Najčešće su još dodatno razrađeni na specifične mjere i aktivnosti (specific targets, measures)**, kratkoročne i najmanje općenite ciljeve.

- **Instrumentima vlast intervenira kako bi riješila neki problem.** Instrumenti se mogu sistematizirati u četiri osnovne skupine.

To su četiri skupine instrumenta: pravne ovlasti, javne financije, organizacija i informacije.

Najprisutniji su instrumenti regulacije bazirani na kreiranju sustava pravnih propisa, prvenstveno zakona, ali i ostalih pravnih akata poput pravilnika, odluka, uredbi itd. Primjeri instrumenata iz skupine pravnih ovlasti također su vaučeri, kvote, licence i koncesije itd.

Postoje financijski instrumenti, koji podrazumijevaju neke oblike financijskih transfera gdje se država, da bi ostvarila neke javno političke ciljeve, koristi javnim novcem. Primjeri su subvencije, dotacije, zajmovi, financiranje raznih programa te drugi porezni izdaci. Zasigurno je najbolji primjer uporabe subvencija poljoprivredna politika. **Financije su temeljni instrument i socijalnih politika, gdje se u obliku socijalnih transfera (socijalne pomoći, invalidnine, dječjeg doplatka itd.) javni novac preraspodjeljuje građanima ugroženima siromaštvom ili drugim životnim rizicima.** Primjer su financijske potpore programima civilnog društva kojima se ostvaruju ciljevi određenih javnih politika.

Instrumenti koji svoju efektivnost ostvaruju kroz različite državne organizacije. Dakle, putem javne uprave, tijela središnje uprave i područne samouprave, javnih službi, javnih poduzeća, agencija, odnosno njihovih zaposlenika, svojim ljudskim kapacitetima, država može izravno pružati usluge.

- **Zadnja skupina instrumenata zasnovana je na informacijama – na prikupljanju, uporabi ili sprečavanju kolanja informacija od strane države. Riječ je o različitim savjetovanjima, organiziranju treninga i edukacija, izvještavanju, oglašavanju, odnosno javnim kampanjama, istraživanju itd. Jedan od najvažnijih primjera instrumenata zasnovanih na informacijama jest popis stanovništva – najopsežnije prikupljanje podataka o svim građanima, koje može provesti isključivo država.**

- Rješavanje bilo kojeg problema, od malog problema pojedinca do složenih društvenih problema, slijedi istu osnovnu logiku: najprije je potrebno problem prepoznati –**postavljanje agende**, zatim se osmisle i predlože različita rješenja –**odlučivanje**, potom se bira optimalno rješenje koje se primjenjuje - **formulacija i implementacija** , a na kraju se ocjenjuju ostvareni rezultati -**evaluacija**.
- Navedeni koraci rješavanja problema čine pet osnovnih faza procesa stvaranja javnih politika. Iz prethodno opisanog vidimo da se **udruge osoba s invaliditetom u javnopolitičkom procesu** pojavljuju kao sudionici svih faza, **izuzev faze odlučivanja**. Njihovi su predstavnici često članovi radnih skupina i raznih savjetodavnih vijeća koje igraju veliku ulogu u formulaciji. **Pri provedbi, udruge osoba s invaliditetom paralelno s javnom upravom ili supstituirajući njezin rad pružaju razne vrste socijalnih usluga (osobni asistenti, gerento domaćice, dnevni i poludnevni boravak, socijalno poduzetništvo itd.) te tako suimplementirati neku politiku. Također, često nadziru odnosno monitoriraju proces implementacije – Izvještaj u sjeni- provedba Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom.**

- S obzirom na primarnu svrhu razlikujemo dvije vrste istraživanja javnih politika.
- **Policy studije ili studije javnih politika** usredotočene su na stvaranje teorija ili tipologija te su stoga obično dugotrajnije, a najčešće se provode u znanstvene svrhe.
- **Policy analize ili analize javnih politika uglavnom su usmjerene na ocjenjivanje i vrednovanje pojedinačnih javnih politika i problema, sa svrhom promjene te javne politike.**
- Najprije se rabe metode prikupljanja podataka koji se zatim obrađuju, da bi se iz sirove verzije prebacili u oblik koji je pogodan za analizu. Zatim se podaci analiziraju, opet specifičnim alatima – metodama analize podataka, te se na kraju interpretiraju, objašnjava se što oni znače.

- **Metodologija može biti kvantitativna i kvalitativna.** Kvantitativna metodologija služi se brojčanim podacima, a kvalitativna tekstualnima.
-
- Primjer brojčanog podatka u politici prema osobama s invaliditetom jest da 2021.g.u Hrvatskoj ima 586.153 osoba s invaliditetom, a tekstualnog da je Ministarstvo socijalne politike i mladih nadležno za promicanje prava osoba s invaliditetom, podizanje kvalitete njihovog života i za razvoj izvaninstitucionalnih oblika skrbi za osobe s invaliditetom.

- **Kako provesti analizu javnih politika:**
- **Analiza dokumenata: jedna od najčešće upotrebljavanih metoda** u analizi javnih politika jest analiza dokumenata, odnosno doslovno izabiranje i čitanje dokumenata. **Analiza dokumenata izvrsna je metoda za analizu regulatornog okvira kreiranja neke politike (zakona, pravilnika, strategija itd.)** – za uvide u to kako je propisano da se neka politika provodi.
- **Intervjuiranje :** za analizu javnih politika druga najvažnija metoda prikupljanja podataka jest **intervjuiranje**. Riječ je o kvalitativnoj istraživačkoj metodi koja omogućava detaljnije uvide od onih koji se dobivaju provođenjem upitnika ili ankete
- **Fokusne grupe:** poseban oblik grupnog intervjuiranja čine fokusne grupe. Riječ je o seriji grupnog intervjuiranja skupina ljudi koji imaju određenu zajedničku karakteristiku.

- **Izvještaji stručnjaka** : mogu se prikupljati tekstualni, ali i brojčani podaci. Izvještaj stručnjaka jest pisani intervju s ispitanikom koji je stručnjak u određenom području. To je iznimno pogodna metoda za usporedbe javnih politika i za početni pregled neke politike o kojoj ima malo podataka i koju slabo poznajete.
- Izvještaji stručnjaka omogućavaju lak i dosta jeftin način pristupa visoko kvalificiranim podacim. Prednost izvještaja stručnjaka u odnosu na razne objavljene znanstvene i stručne radove i izvještaje jest ta da je sadržaj posve podređen vašim analitičkim potrebama kroz postavljanje pitanja. I u ovoj je metodi iznimno važna selekcija ispitanika.

- **Delfi metoda:** vrlo je slična metodi izvještaja stručnjaka, a razlika se očituje u broju uključenih stručnjaka te potrebi provedbe najmanje dva kruga odgovora istih stručnjaka.. U prvom krugu ispitanici, ne znajući tko su ostali sudionici i kakvi su njihovi stavovi, slobodno odgovaraju na postavljena pitanja.
- U drugom krugu ispitanici se izlažu tzv. kontroliranoj povratnoj informaciji – prezentiraju im se odgovori drugih sudionika te im se omogućava da pod utjecajem njihove argumentacije promijene početne stavove i procjene.

- **Anketama:** se prikupljaju prvenstveno brojčani podaci. Riječ je o upitniku s nizom pitanja koji ispunjava veća skupina ispitanika. Kod anketa je vrlo važno da uzorak ispitanika bude reprezentativan, odnosno da što bolje predstavlja cjelinu populacije.
- U anketiranju se najčešće upotrebljava takozvani slučajni uzorak, što znači da svatko iz članstva udruga ima jednaku šansu postati dio uzorka. Uzorkovanje je u anketiranju mehanički i vrlo rigidan postupak i često su nepravilnosti u uzorkovanju i posljedična nereprezentativnost uzorka i netočnosti podataka dobivenih anketama.
- Stoga je uzorkovanje uvijek potrebno prepustiti stručnjacima (Institut Ivo Pilar , ERF-projekt 50+), kako ne bi došlo do golemih pogrešaka i potpuno nepouzdanih nalaza anketnog istraživanja.

ANALIZA DOKUMENATA

- U ožujku 2021. Europska komisija donijela je **Strategiju o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021. – 2030.**
- Strategija se **nadovezuje na postignuća prethodne Europske strategije za osobe s invaliditetom 2010. – 2020.** koja je utrla put Europi bez prepreka i osnaživanju osoba s invaliditetom kako bi mogle uživati prava koja im pripadaju i u potpunosti sudjelovati u društvu i gospodarstvu. **Unatoč napretku ostvarenom u prošlom desetljeću, osobe s invaliditetom i dalje se suočavaju sa znatnim preprekama i izložene su većem riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.**
- **Cilj strategije** je osigurati da sve osobe s invaliditetom u Europi:
 - **uživaju svoja ljudska prava,**
 - **imaju jednake mogućnosti i jednak pristup sudjelovanju u društvu i gospodarstvu,**
 - **mogu odlučivati o tome gdje, kako i s kim žele živjeti,**
 - **mogu se slobodno kretati EU-om bez obzira na to koje su im potrebe za potporom,**
 - **nisu više izložene diskriminaciji.**

- U novoj i poboljšanoj strategiji uzima se u obzir raznolikost invaliditeta koja obuhvaća dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja (u skladu s člankom 1. [Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom](#)), *koja su često nevidljiva-invalidi rada*. Nastoji se riješiti pitanje višestrukog nepovoljnog položaja žena, djece, starijih osoba, izbjeglica s invaliditetom i osoba sa socioekonomskim poteškoćama te se **promiče intersekcionalna perspektiva** u skladu s *Programom održivog razvoja do 2030. Ujedinjenih naroda i ciljevima održivog razvoja*.
-

- *Stoga nova strategija sadržava ambiciozan skup mjera i vodećih inicijativa u različitim područjima i s nizom prioriteta, kao što su:*
- pristupačnost: mogućnost slobodnog kretanja i boravka, ali i sudjelovanja u demokratskom procesu,
- zadovoljavajuća kvaliteta života i samostalan život uz posebnu usmjerenost na proces deinstitutionalizacije, socijalnu zaštitu i nediskriminaciju na radnome mjestu,
- ravnopravno sudjelovanje putem učinkovite zaštite osoba s invaliditetom od svih oblika diskriminacije i nasilja, pružanjem jednakih prilika i omogućivanjem pristupa pravosuđu, obrazovanju, kulturi, sportu i turizmu, uz jednak pristup svim zdravstvenim uslugama,
- uloga EU-a da bude uzor drugima,
- namjera EU-a da provede tu strategiju,
- promicanje prava osoba s invaliditetom u svijetu.

- **Europska komisija poziva države članice da doprinesu toj novoj i poboljšanoj strategiji koja će poslužiti kao okvir za djelovanje EU-a i za provedbu Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom.**
- **Europski zakon o pristupačnosti**

- **Zemlje EU-a su dužne:**
 - osigurati da svi proizvodi i usluge obuhvaćeni ovom zakonskom regulativom budu usklađeni sa zahtjevima pristupačnosti;
 - na upit, javnosti predočiti informacije o tome kako tvrtke primjenjuju ove zahtjeve;
 - primjenjivati i ažurirati postupke:
 - kojima se provjerava usklađenost usluga s ovom direktivom,
 - kojima se prate pritužbe i izvješća o neusklađenosti,
 - kojima se provjerava je li nedostatak otklonjen,
 - ***koji predviđaju načine, uključujući i pravne radnje, kojima se osiguravaju poštivanje i kazne za svako kršenje zakona.***

- Također potrebno je istaknuti i **Akcijski plan Europskog stupa socijalnih prava u kojemu Europska komisija iznosi viziju jake socijalne Europe koja je usmjerena na radna mjesta i vještine za budućnost te otvara put pravednom, uključivom i otpornom socioekonomskom oporavku.** U Akcijskom planu navode se konkretne mjere za daljnju provedbu načela tog stupa u sklopu zajedničkih nastojanja država članica i Europske unije uz aktivno sudjelovanje socijalnih partnera i civilnog društva, te se predlažu i glavni ciljevi koje bi Europska unija trebala ostvariti u području zapošljavanja, vještina i socijalne zaštite do 2030.
- **Akcijski plan** naglašava potrebu uključivanja na tržište rada svih nedovoljno zastupljenih skupina - **vulnerabilnih skupina- osoba s invaliditetom**, starijih ljudi, niskokvalificiranih radnika, osoba koje žive u ruralnim i udaljenim područjima, itd. Njihovo uključivanje na tržište rada doprinijet će sveobuhvatnijem rastu zaposlenosti na razini cijele EU.

- U pogledu ostvarivanja prava osoba s invaliditetom postoji i jasno određenje **UN Programa održivog razvoja do 2030. godine**, čijih je 14 ciljeva povezano s UN Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom i njenom provedbom.
-

- Nacionalni plan za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom 2021. - 2027. je nastavak strateškog planiranja na području promicanja prava osoba s invaliditetom s dostignutim standardima na globalnoj razini, ali i svim trendovima koji imaju za cilj nastojanje da sva područja života i djelovanja budu otvorena i pristupačna osobama s invaliditetom, poštujući načela pristupačnosti, univerzalnog dizajna i razumne prilagodbe.
 - AKCIJSKI PLAN IZJEDNAČAVANJA MOGUĆOSTI ZA OSOBE S INVALIDITETOM ZA RAZDOBLJE OD 2021. DO 2024. GODINE
 - Ništa o nama- bez nas- **nažalost bez nas.**
-

- **Sudjelovanje u javnom i političkom životu –**

poduzimanje daljnjih mjera u svrhu osiguravanja tehničke podrške i drugih oblika pomoći radi poboljšanja dostupnosti temeljnih dokumenata od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i nacionalnoj razini - promicanje sudjelovanja osoba s invaliditetom, posebice žena i mladih osoba s invaliditetom u javnom i političkom djelovanju na svim razinama -

- **Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu –**

- uključivanje predstavnika osoba s invaliditetom u radne skupine prilikom izrade propisa, podzakonskih akata i akata strateškog planiranja koji su od interesa za osobe s invaliditetom - osiguravanje financijske potpore udrugama osoba s invaliditetom za programe i projekte usmjerene zaštiti prava i interesa osoba s invaliditetom, *institucionalnoj održivosti i jačanju vlastitih kapaciteta -*

- **RAZVOJNI POTENCIJALI-** Savjet za razvoj civilnog društva uključuje predstavnike udruga osoba s invaliditetom - predstavnici osoba s invaliditetom uključuju se u rad radnih skupina za izradu propisa, podzakonskih akata i akata strateškog planiranja koji su od interesa za osobe s invaliditetom i imaju mogućnost sudjelovanja na e-savjetovanju.

- **Preporuka HSUIR-a** s obzirom na činjenicu da Nacionalnim planom nije propisana obveza JLPRS donošenja lokalnih Strategija za osobe s invaliditetom, da u OKVIRU DJELOVANJA udruge invalida rada, U SINERGIJI S OSTALIM UDRUGAMA osi ***inzistirate i naglašavate potrebu*** donošenja Lokalnih strategija za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom i formiranje Povjerenstva za provedbu iste, te na taj način ostvarite temelj i instrument za ugradnju svih problema invalida rada i ostalih osi koje treba rješavati u narednom razdoblju, i ugradite međunarodne standarde u izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom u lokalnim okvirima.
-
- Konvencija UN o pravima osoba s invaliditetom u članku 4. st 3. U razvoju i provedbi zakona i politika u smislu provedbe ove Konvencije, i u drugim postupcima donošenja odluka koje se tiču osoba s invaliditetom, države stranke će se temeljito savjetovati s osobama s invaliditetom, i u to ih aktivno uključiti, kao i djecu s teškoćama u razvoju, putem organizacija koje ih predstavljaju.

- Članak 33.

- **NACIONALNA PROVEDBA I PRAĆENJE**

- 1. Države stranke će, u skladu sa svojim ustrojem, odrediti, jedno ili više središnjih mjesta unutar vlade za pitanja vezana uz provedbu ove Konvencije, te će posvetiti dužnu pozornost uspostavi ili imenovanju koordinacijskog mehanizma unutar vlade koji će omogućiti povezanu aktivnosti u različitim sektorima i na različitim razinama.
- 2. Države stranke će, u skladu sa svojim pravnim i administrativnim sustavom, održavati, osnaživati, imenovati ili uspostaviti okvir za djelovanje unutar odnosne države stranke, uključujući jedan ili više nezavisnih mehanizama, kako bude primjereno, koji će promicati, štititi i nadzirati provedbu ove Konvencije. Prigodom imenovanja ili uspostavljanja tog mehanizma, države stranke će uzeti u obzir načela koja se odnose na status i funkcioniranje nacionalnih institucija za zaštitu i promicanje ljudskih prava.
- 3. Civilno društvo, a posebice osobe s invaliditetom i **organizacije koje ih predstavljaju, bit će uključene i u punoj će mjeri sudjelovati u procesu praćenja provedbe.**

Za navedeni zadatak potrebno je - **osigurati institucionalno financiranje osnovne djelatnosti udruga osoba s invaliditetom.**

II tema predavanja: - JAVNO ZAGOVARANJE-

